

Η ανάδυση μιας δύσκολης μνήμης Κείμενα για τη γενοκτονία των Εβραίων

Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 2012

Απέναντι στο τραυματικό γεγονός της γενοκτονίας των Εβραίων, που σχεδιάστηκε από τους Ναζί και εκτελέστηκε από τους ίδιους και τους συνεργάτες τους στο μέσον του 20ού αιώνα και στην καρδιά της πολιτισμένης Ευρώπης, σημαδεύοντας για πάντα την ευρωπαϊκή ιστορία, ιστορικοί, κοινωνιολόγοι, πολιτικοί επιστήμονες και ψυχαναλυτές

τοποθετούνται και επιχειρούν να προσεγγίσουν και να ερμηνεύσουν με διαφορετικούς τρόπους αυτό που για πολλές δεκαετίες ήταν το «ανείπωτο». Η μνήμη του γεγονότος αυτού όσο άργησε να αναδυθεί, τόσο πυροδοτεί όλο και εντονότερη συζήτηση, ποικίλες προσεγγίσεις και διαμάχες.

Τα κείμενα του συγκεντρωτικού αυτού τόμου (γραμμένα κατά τη διάρκεια μιας εικοσαετίας) αποτυπώνουν την πορεία της έρευνας και του κριτικού στοχασμού της συγγραφέως, η οποία προσεγγίζει το ζήτημα της γενοκτονίας των Εβραίων από διάφορες σκοπιές. Το νήμα όμως που συνδέει τα κείμενα μεταξύ τους, το ερώτημα που βασανιστικά επανέρχεται, αφορά την καθυστέρηση της ανάδυσης αυτής της μνήμης και τα αίτια της λήθης και της σιωπής.

Επτά κείμενα πραγματεύονται την εξόντωση των Ελλήνων Εβραίων, προτείνοντας ένα ερμηνευτικό σχέδιο τόσο της εκτόπισης όσο και της σιωπής που επακολούθησε. Ιδιαίτερο βάρος έχει σ' αυτά η Θεσσαλονίκη, όπου ζούσε και από όπου εκτοπίστηκε η πολυπληθέστερη εβραϊκή κοινότητα της Ελλάδας. Η αποτύπωση του γεγονότος στις μαρτυρίες, την ιστοριογραφία και τη λογοτεχνία μελετάται ξεχωριστά. Η διαλεκτική μνήμης και λήθης, σιωπής και γραφής, εξετάζονται τόσο στον λόγο των μαρτύρων, όσο και σε μείζονα κείμενα της στρατοπεδικής λογοτεχνίας, όπως αυτά των Πρίμο Λέβι, για την εβραϊκή μνήμη, και του Χόρχε Σεμπρούν, για τη μνήμη των πολιτικών κρατουμένων.

Τη βαριά σιωπή των πρώτων δεκαετιών, διαδέχθηκε η έκρηξη λόγου των μαρτύρων, αργότερα οι επιστημονικές προσεγγίσεις και τέλος, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η θεσμοποίηση αυτής της μνήμης. Τα πιο πρόσφατα